

Motion till riksdagen 2020/21:4009

av **Robert Hannah m.fl. (L)**

med anledning av prop. 2020/21:176 Modernare regler för bekräftelse av föräldraskap, faderskapsundersökningar och för att åstadkomma könsneutral föräldraskapspresumtion

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör återkomma med ett lagförslag som innebär att ett presumerat föräldraskap inte ska kunna hävas på den grunden att barnet har tillkommit genom en heminsemination eller genom assisterad befruktning vid en klinik utomlands med en anonym donator och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reglerna för hävande av presumerade faderskap och presumerade föräldraskap ska göras enhetliga enligt de principer som gällde för presumerade faderskap innan den 1 januari 2019 och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Regeringens proposition 2020/21:176 Modernare regler för bekräftelse av föräldraskap, faderskapsundersökningar och för att åstadkomma könsneutral föräldraskapspresumtion syftar till att göra lagstiftningen om föräldraskapspresumtioner mer könsneutral och jämlik. Bland annat görs detta genom att den kvinna som är gift eller har ett registrerat partnerskap med ett barns moder automatiskt ska anses vara barnets förälder. Detsamma ska gälla för gifta par där en av eller båda makarna ändrat könsidentitet. Vidare föreslås även möjlighet att digitalt bekräfta sitt föräldraskap utan socialnämndens medverkan, att regleringen av faderskapsundersökningar ska göras teknikneutral och att rättsgenetiska undersökningar vid faderskapsutredningar ska bekostas av staten.

För oss liberaler är det självklart att alla människor, oavsett sexuell läggning eller könsidentitet, ska ha samma rättigheter och möjligheter. Stora framsteg har gjorts på det här området, men tyvärr återstår många viktiga förändringar för att familjerätten ska behandla traditionella familjer och regnbågsfamiljer på likvärdigt sätt. I våra motioner om familjerätt (2020/21:3248) och rättigheter och möjligheter för hbtq-personer (2020/21:3261) lyfter vi många av de frågor regeringen nu behandlar. Vi håller fast vid de linjer som dragits i dessa motioner och hänvisar till dem för vår bredare syn på respektive område.

Alltmedan flera av regeringens förslag ligger i linje med vad Liberalerna har önskat återstår en viktig skiljelinje rörande hur regeringen behandlar de personer som blivit föräldrar på ett annat sätt än det regeringen förordar.

Mer konkret är vi av rakt motsatt åsikt när det kommer till vilka bestämmelser som ska gälla rörande möjlighet att häva presumerade föräldraskap. Detta utvecklar vi närmare nedan.

Hävande av presumerat föräldraskap

Från och med den lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2019 kan faderskap hävas om barnet kommit till genom exempelvis insemination i hemmet med donerade spermier, genom assisterad befruktning vid en klinik utomlands som inte är behörig eller vid en klinik utomlands med donerade spermier från okänd donator, som barnet inte kommer att kunna få ta del av uppgifter om. Att lagen nu föreslås bli harmoniserad och också föreslås gälla samkönade par är mycket olyckligt. Det är ett stort problem eftersom samkönade par i högre utsträckning är beroende av den här typen av vägar till föräldraskap och en lagändring därför drabbar dem hårdare, men också för att det tydligt går emot både den vedertagna familjepolitiska principen om barnets bästa och Europakonventionens åttonde artikel rörande rätten till familjeliv.

Som regeringen själv anför i sitt förslag ska barnets bästa vara ledande i utformandet av politik som rör frågor som rör barn, därmed i allra högsta grad föräldraskap. Det är därför märkligt att regeringen föreslår lagändringar som innebär omfattande möjligheter att häva faderskap och på vis skapa en större rättslig otrygghet för dessa barn. I enighet med juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet och Svenska kyrkan vill vi vända oss emot att en sådan osäkerhet, som innebär att ett barn kan mista en av sina rättsliga föräldrar, skulle vara gynnsam ur ett barnrättsperspektiv.

Vidare fastslår Europeiska konventionen om mänskliga rättigheter (EKMR) var individs skydd för privat- och familjeliv. Regeringens föreslagna lagändringar riskerar att även gå emot dessa rättigheter.

Liberalernas hållning i den här frågan går i stället i linje med vad som föreslagits av RFSL och vad som också bör anses ligga i linje med barnets bästa i alla de familjekonstellationer som finns i dag. Vi vill inte utsätta dem för den rättsliga osäkerhet regeringens förslag skulle innebära och vill därför uppmana riksdagen att avslå de lagförslag som innebär utökade möjligheter att häva presumerade föräldraskap.

I likhet med regeringen anser Liberalerna att lagstiftningen givetvis ska vara enhetlig för alla. Harmoniseringen bör dock gå i andra riktningen, dvs. att hävandereglerna för faderskap anpassas i riktning mot hävandereglerna för föräldraskap i stället för tvärtom. Det innebär en ordning där enbart det förhållandet att ett barn har tillkommit genom heminsemination eller assisterad befruktning med okänd donator inte bör utgöra grund för att häva ett föräldraskap.

Robert Hannah (L)

Johan Pehrson (L)

Lina Nordquist (L)

Christer Nylander (L)

Allan Widman (L)

Maria Nilsson (L)

Gulan Avcı (L)

Mats Persson (L)